

PAPER DETAILS

TITLE: MALATYALI NECATÎ'NİN ASBUZU SIİRİ

AUTHORS: Mehmet Korkut ÇEÇEN

PAGES: 51-58

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/157401>

MALATYALI NECATÎ'NİN ASBUZU ŞİİRİ

Asbuzu Poem's of Malatyalı Necatî

Mehmet Korkut ÇEÇEN*

ÖZET

Malatyalı Necatî, XIX. yüzyıl şairlerindendir. Bu dönemle ilgili tezkirelerde onun hakkında bilgi bulunmamaktadır. Şairin, dinî, tasavvufî ve sosyal konulu şiirleri içeren bir divanı vardır. Necatî, memleketi Malatya'ya dair şiirler de söylemiştir. Onun Asbuzu konulu şiiri bir şehir şiiridir. Şair bu şiirinde Malatya şehrinin tabii güzelliklerini, mahallelerini, mesire yerlerini, tarihini, insanlarını, sosyal ve dinî yapısını tasvir eder.

Asbuzu konusunda Niyazî-i Mısırî, Rızayî ve Adnî'nin de şiirleri vardır. Niyazî-i Mısırî'nin söz konusu şiiri hemşehrîsi Necatî'nin şiiri için ilham kaynağı olmuştur.

Bu çalışmada, Malatyalı Necatî'nin Asbuzu şiiri incelenerek tanıtılacak ve çalışmanın sonuna şiirin çevriyazısı ilave edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Malatyalı Necatî, Malatya, Asbuzu, XIX. yüzyıl, Niyazî-i Mısırî

ABSTRACT

Malatyalı Necatî is a 19th century poet. There is no information available regarding the poet in tezkires of that period. Malatyalı Necatî has a divan that is comprised of poems with religious, tasavvuf-related and social topics. He also has poems about his hometown, namely; Malatya. His poem with Asbuzu theme is an example of urban poetry. The poet depicts the city in terms of its pastoral beauties, neighbourhoods, resorts, history, people and also its social and religious setting.

Other poets who have poems about Asbuzu include Niyazî-i Mısırî, Rızayî and Adnî. The work of Niyazî-i Mısırî on Asbuzu has been one of the prime sources of inspiration for Necatî.

In this piece of work, Malatyalı Necatî's Asbuzu poem is going to be examined and will be introduced to the readers' attention. The transcription of the poem will be presented as the final part of the study.

Key Words: Malatyalı Necatî, Malatya, Asbuzu, 19th century, Niyazî-i Mısırî

Malatyalı Necatî XIX. yüzyıl şairlerindendir (Gülseren-Şentürk, 1990: 88). O, dinî, tasavvufî ve sosyal konulu şiirlerini bir divanda toplamıştır (Necatî, Divan, 06 Mil Yz A 8876). Divan'da Malatya'ya dair bazı şiirler de mevcuttur. Bunlar arasında Asbuzu konulu şiir Malatya övgüsündedir.

Bazı mahalleleriyle birlikte bugünkü Malatya şehir merkezi, eskiden Asbuzu adıyla anılırdı. Doğal güzellikleriyle meşhur Asbuzu, Malatya halkının yazın ikamet ettiği bir yerd¹. Bağları, bahçeleri ve sularının güzelliğiyle tanınan Asbuzu için şiirler yazılmıştı.

Bugünkü bilgilerimize göre, klasik Türk şiiri alanında Asbuzu hakkında yazılan ilk şiir Niyazî-i Mısırî'ye aittir. XVII. yüzyılın meşhur mutasavvıfı Niyazî, memleketi Malatya'ya dair "Aspozi"² redifli bir şiir kaleme almıştır. Bu şiir, muhtemelen Niyazî'nin çağdaşları olan Rızayî ve Adnî tarafından tanzir edilmiştir (Erdoğan, 1997: 18-19). Bundan başka, Rızayî'nin "Aspozi'de" redifli

* Yrd. Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi Sabire Yazıcı Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, AKSARAY
Mail: mkcecen@aksaray.edu.tr

¹ Asbuzu hakkında geniş bir araştırma için bk. Kenan Erdoğan (1997), "Türk Edebiyatında Şehir Şiirlerine Bir İlâve, Aspozi ve Hakkında Yazılmış Dört Şiir", Dergâh, Eylül 1997, S.91, İstanbul, s.18-20.

² Niyazî-i Mısırî'nin beyitlerinde de görüleceği üzere, "Aspozi" şeklinde okunabilen bu kelime, çalışmamızda, Necatî'nin şiirindeki orijinal imlaya ve fonetiğe göre "Asbuzu" şeklinde okunmuştur.

şii de içerik bakımından Niyazî'nin şiirine nazire olarak kabul edilebilir. Niyazî-i Mısrî'nin başlattığı Asbuzu konulu şiir yazma geleneğine XIX. yüzyılda Malatyalı Necatî de katılmıştır.

Kenan Erdoğan, Rızayî ve Adnî'nin Asbuzu şiirlerini tespit edip yayımlamıştı (1997: 19-20). Malatyalı Necatî'nin Divanı'nda bulunan Asbuzu konulu şiir ise bilinmiyordu. Sözü edilen divan, uzun süre Abdullah Öztemiz Hacıtahtiroğlu'nun şahsi kitaplığında bulunduğundan bu şiir gün yüzüne çıkmamış ve üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamıştı. Divan, bilahare Millî Kütüphane yazma eserleri arasına dâhil edilmiştir.

Malatyalı Necatî Divanı'nın 6-8. sayfalarında³ yer alan söz konusu şiir, nazım biçimi bakımından on bir bentten oluşan bir murabba-ı mütekerrirdir. Asbuzu veya bugünkü adıyla Malatya'yı konu edinen bu şiir, muhteva bakımından üç bölümden meydana gelmiştir. Şair, ilk altı bentte Asbuzu'nun coğrafi, sosyal ve dinî yapısı ile güzellerini; yedinci ve sekizinci bentte şehrin tarihini ve son üç bentte ise mahalleleri ve mesire yerleriyle şehrin diğer özelliklerini anlatır.

Malatyalı Necatî'nin Asbuzu şiiri⁴, ana hatlarıyla şu şekilde dikkatlere sunulabilir:

Mihr (ü) dünyâyı tolaş bir misli yok Asbuzunuñ
Cennet-i a' lâ misâli misli yok Asbuzunuñ
Fânî dünyâ olmasaydı ben derim bâğ-ı İrem
Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunuñ (1)

Necatî, güzellik bakımından dünyada, hatta kâinatta Asbuzu gibi bir yerin bulunmadığını mübalağalı bir şekilde dile getiriyor. Burayı, yüce cennete ve İrem bağına benzetiyor.

Şairin, Asbuzu'nun eşsiz bir yer olduğunu anlatmak için cennetle yaptığı karşılaştırmalarda “misl” sözcüğüne birinci, ikinci ve dördüncü mısralarda yer vermesi; iştikâkla “misâl” ve “emsâl”i bent içinde kullanması ahenge katkı sunar.

“Cennet-i a' lâ misâli misli yok Asbuzunuñ” mısraı, Niyazî-i Mısrî'nin “Cenneti tezkîr ider 'âlî-mekândur Aspozi” (Kavruk, 2004: 283) mısraını hatırlatıyor⁵. “Fânî dünyâ olmasaydı ben derim bâğ-ı İrem” mısraı ise Niyazî'nin şu beytinden mülhem gibidir:

Ey Niyâzî ger tokınmayaydı hiç bâd-ı fenâ
Kim dimezdi aña firdevs-i cinândur Aspozi (Kavruk, 2004: 284)

Adnî ise bu meyanda şu beyti terennüm eder:

Adnî-i bî-çâreye def-i gam olsaydı ne gayb
Şübhesiz dirdüm ki firdevs-i cihândur Aspozi (Erdoğan, 1997: 19)

Şair nakarat olarak kullandığı “Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunuñ” mısraı ile bu bentte anlatılan özelliklerden dolayı Asbuzu'nun eşsiz ve benzersiz bir yer olduğuna vurgu yapıyor ve bu mısraı her bent sonunda tekrarlıyor.

Gülşen-i bâğ-ı letâfet lâle sünbül erguvân
‘Âlimi monlâ müderris ehl-i takvâ zâhidân
Gam yemez gamlar tağıdır bî-hisâbdır h'âcegân
Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunuñ (2)

³ Söz konusu Divan'ın orijinalinde her sayfaya numara verildiğinden çalışmamızda varak numarası kullanılmamıştır.

⁴ Metin XIX. yüzyıla ait olduğu için çevriyazıda günümüz fonetiği esas alınmış; eski harfli metinde görülen bazı yazım yanlışları düzeltilerek şiirin çevriyazısı meydana getirilmiştir. Metinde Farsça yapılı tamlamalar ve bağlaçlar genellikle “ye” harfi ile gösterildiğinden, bu durumdaki bağlaçlar parantez içinde “(u/ü)” şeklinde yazılmıştır. Metinde eklenmesi gerektiğini düşündüğümüz unsurlar ise köşeli parantez “[]” içinde verilmiştir.

⁵ Çalışmada Niyazî-i Mısrî'den yapılan alıntılarında çeşitli tasarruflarda bulunduk. Ayrıca Kenan Erdoğan, Rızayî ve Adnî'nin Aspozi şiirlerini tenkitli metin biçiminde verdiğinden, çalışmamıza uygun düşen yerlerde nüsha farklarından istifade ederek alıntılar yaptık.

Letâfet bağının gül bahçesi olan Asbuzu, lale, sümbül ve erguvanla doludur. Buranın âlimleri molla, müderris seviyesinde takva sahibi ve zâhit kimselerdir. Hocaları ise insanda gam bırakmaz.

Dil-beri hûrî misâli şöyle bir nâzik-edâ
Rûz [u] şeb feryâd ederler bülbülân eyler nidâ
Murg-ı ekberdir hevâsı tolanur bâd-ı sabâ
Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunuñ (3)

Asbuzu'nun kızları hurî gibi güzel, zarif ve nazik edalıdır. Bülbülün güle duyduğu aşkı gece gündüz feryat ederek anlattığı gibi âşıkler da bu güzellere olan sevgi ve aşklarını her an dile getirirler. Asbuzu'nun havası hafif rüzgarlıdır; devamlı saba rüzgarı eser.

Ni' meti Tûbâ misâli meyve-i hikmet kesîr
Gündüzü bayram misâli gece leylâ-yı kadir
'Ayn-ı 'ibretle nazar kıl böyle sahrâ lâ-nazîr
Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunuñ (4)

Nimetleri cennetteki Tuba ağacı gibi bereketlidir; hikmet meyvesi çoktur. Gündüzleri âdeta bayram, geceleri ise Kadir Gecesi'dir. İbret gözüyle bak, burası eşsiz ve benzersiz bir yerdir.

Şair, Asbuzu'nun manevî yönden oldukça bereketli bir yer olduğunu söylüyor. Bu bent, gündüzleri, insanların bayram günlerindeki gibi neşeli bir hâlde birbirleriyle görüştüğünü, birbirlerinin hâl ve hâtırını sorduğunu; geceleri ise halkın sanki Kadir Gecesi'nde olduğu gibi ibadetle meşgûl olduğunu düşündürüyor. Bu ifadelerden sonra şair, okuyucuya ibretle bakmasını öğütleyerek sayılan özellikler bakımından ve manevî yönden Asbuzu'nun eşsiz bir yer olduğunu dile getiriyor.

Bir taraftan devr eder Kevser gibi şol Deyr-Mesîh
Zeyn olup mescid minâre olunur va'z [u] nasîh
Ne 'Arabdır ne 'Acemdir dilleri gâyet fasîh
Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunuñ (5)

Kevser gibi olan şu Deyr-Mesîh nehri, şehri dolaşır. Camiler ve minareler süslenir; vaaz ve nasihat edilir. Halkın dili Arapçaya ve Farsçaya benzemez; gayet fasihtir.

Kevser, Allah'ın Hz. Peygamber'e bağışı olan suyu tatlı ve soğuk cennet ırmağıdır (Tulum, 2003: 469). Şair, Deyr-Mesih suyunu cennetteki Kevser'e benzetiyor.

Deyr-Mesîh Malatya'nın hayat kaynağı olan nehrin adıdır. Bugün Gündüzbey'de bulunan bu su kaynağının yerinde eskiden bir kilise varmış⁶. Bu sebeple sözü edilen suya Deyr-Mesîh denilmiş. "Deyr" sözcüğü manastır, kilise anlamında olup "Deyr-Mesîh" ise Mesîh veya Hz. İsa Kilisesi anlamındadır. Zaman içinde Deyr-Mesîh sözü "Dir-Mesîh" ve "Der-Mesîh" şeklinde telaffuz edilmiş ve nihâi olarak günümüzde de kullanılan "Derme" şeklini almış⁷.

Malatya'da Deyr-Mesih suyu hakkında bazı efsaneler de mevcuttur. Bu efsanelerde Hz. İsa'nın asasını yere vurmasıyla suyun çıktığı anlatılır (Şentürk-Gülseren, 1996: 4; 16-17).

⁶ H.1288/M.1871 tarihli Diyârbekir Sâlnâmesi'nde "Malatya Sancağı" başlığı altında su kaynaklarına dair bilgi verilir. Burada ilk olarak Deyr-Mesîh tanıtılır. Eserde suyun adı harekeli olarak "Dir-Mesih Nehri" şeklinde geçmektedir (Sâlnâme-i Diyârbekir, 1288: 153). Söz konusu nehir, Sâlnâme'de şu şekilde anlatılır: Malatya Kasabası'nın güney sınırında, bina kalıntıları mevcut olan bir harap kilise yerinde kare şeklinde bir havuzdan çıkıp menbaında bir değirmen idare edecek kadar ise de beş dakika açıldığında geçit vermeyecek kadar büyüklüğe ulaşır. Kasabaya girişinden sonra yarısı ayrılıp çeltik harklarına, diğer yarısı kasabanın ortasından kuzeye doğru akar ve altı saatlik mesafede bulunan bağ, bahçe ve tarlaları sular. Kış günlerinde ise lüzumsuz kalarak Fırat Nehri'ne dökülür. Bu suda yengeç, balık, kurbağa ve kaplumbağa gibi canlılar olmayıp suyu gayet soğuk ve latiftir (Sâlnâme-i Diyârbekir, 1288: 153).

⁷ Deyr-Mesih nehri ile ilgili verdiği bilgilerden dolayı Malatya üzerine araştırmalar yapan Celâl Yalvaç'a teşekkür ederim.

Deyr-Mesih nehrine Niyazî-i Mısırî de şiirinde yer vermiştir:

Âb-ı hayvânı beğenmez hasletinde Deyr-Mesih⁸
Akduğınca sanki bir rûh-ı revândur Aspozi (Kavruk, 2004: 283)

Rızayî Efendi'nin şu beytinde ise nehir, Der-Mesih şeklinde geçer:

Der-Mesih olsa n'ola misl-i Mesîhâ-feyz-bahş
Menzil-i hazret-Mesîhâ-yı zamândur Aspozi (Erdoğan, 1997: 19)

Bendin ikinci mısraında cami ve minarelerin süslendiğini, camilerde vaaz ve nasihatlar edildiğini söyleyen şair, halkın dindar olduğuna vurgu yapmaktadır.

Şair, “Ne ‘Arabdır ne ‘Acemdir dilleri gâyet fasîh” mısraı ile Malatya halkının gayet güzel ve temiz bir Türkçe ile konuştuğunu anlatmaktadır. Mısraa göre halk, Arapça ve Farsçaya benzemeyen oldukça açık ve anlaşılır bir dil kullanmaktadır.

Her taraf görmek dilerseñ al birâder bir delîl
Çeşm-i ‘ibretle nazar kıl aç gözüñ olma ‘alîl
Çağlayıp âb-ı revânı zann edersîñ Selsebîl
Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunuñ (6)

Bu bentte şair, sanki altıncı bende kadar olan kısmın değerlendirmesini yapıyor. Her tarafta Asbuzu'nun güzelliğini gösteren bir delil bulunmaktadır; bu nedenle ibret gözüyle bakmayı öğütlüyor. Şehrin içindeki sular, cennetteki su kaynağı olan Selsebîl'e benzetiliyor. Böylece şair, şehrin her tarafının çeşmelerle dolu olduğunu da dile getiriyor.

Ayrıca “Çağlayıp âb-ı revânı” sözü Deyr-Mesih suyuna veya şehrin içindeki bol miktarda akarsuya işaret edildiğini düşündürüyor.

Necatî, yedinci ve sekizinci bentlerde, buraya kadar doğasını ve sosyal yapısını tasvir ettiği Asbuzu'nun tarihi ve ismi hakkında bilgiler veriyor:

Belde-i Battâl Gâzî mesken-i sâhib-kırân
Ma‘den-i şer‘ [ü] şerî‘ at her taraf emn (ü) emân
Âh n'olaydı olmasın müşrik münâfık kâfirân
Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunuñ (7)

Battâl Gazî'nin beldesi, tarihli hükümdarın meskeni. Dinin kaynağı olan bu şehirde her taraf güvenlidir. Keşke burada müşrik, münafık ve kâfirler olmasaydı.

Şair, şehirle Battâl Gazî isminin bütünleştiğini anlatırken, büyük bir kahraman olan Battâl Gazî'yi övüyor.

Şaire göre burada müslümanlar dinlerini iyi bir şekilde yaşamaktadır, bundan dolayı da halk emniyet içinde yaşamını sürdürmektedir. Ancak böyle güzel bir yere müşrik, münafık ve kâfirler yakışmamaktadır.

Ey mürüvvet kânı şâhım kıl sözüme i‘timâd
Asbuzu mahlasda kâmil Malatıyye aña ad
Nice şâhlar şâhı geldi bunda kıldılar cihâd
Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunuñ (8)

Ey mertlik kaynağı olan şâhım! Sözüme itimat et: Bu şehrin mahlası Asbuzu, ismi ise Malatya'dır. Nice hükümdarlar gelip burada savaştı.

Necatî “kıl sözüme i‘timâd” ifadesini kullandığı ilk mısrayla asıl söyleyeceği söz için okuyucunun dikkatini çekiyor. İkinci mısra da Asbuzu ismiyle kastedilenin Malatya olduğunu ifade

⁸ Bu mısradaki “hasletinde Deyr-Mesîh” ifadesi, Niyazî-i Mısırî Divanı'nın bazı neşirlerinde “Âb-ı hayvânı beğenmez hasletindedür Mesîh” şeklinde hatalı olarak yeni yazıya çevrilmiştir.

ediyor. Böylece Malatya'nın sayfiye yeri olan Asbuzu'nun zamanla şehir hâline gelerek Malatya adını aldığını hatırlatıyor⁹.

Üçüncü mısradan, eski çağlardan beri önemli bir şehir olan Malatya'ya hâkim olmak için birçok hükümdarın savaştığı ve tarihin her döneminde farklı medeniyetlerin Malatya üzerinde egemenlik kurmak istediği hatırlatılıyor.

Necatî, bundan sonraki bentlerde Asbuzu'nun başlıca mahallelerini ve mesire yerlerini tanıtmaya geçiyor ve bir bakıma o günkü Malatya'nın yerleşim yerlerini anlatıyor:

Kudretiyle hûb yaratmış ol Kerîm-i Zü'l-celâl
Orduzu a' lâ mekândır belde-i kurb-ı şimâl
Çok safâsı Çarmuzunun misli yok olmak muhâl
Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunun (9)

Celâl sahibi ve kerîm olan Allah, kudretiyle Malatya'yı güzel bir şekilde yaratmıştır. Şehrin kuzeyine düşen Orduzu, çok beğenilen, güzel bir yerdir. Çarmuzu'nun sefâsı ve huzuru ise başka yerde bulunmaz.

Malatya'nın eski yerleşim yerlerinden Orduzu ve Çarmuzu'yu Arif Nihat Asya da "Sofralar" şiirinde şu şekilde över:

İkramdı taştan, Orduzu'dan, Barguzu'dan...
Kaç kerre nasib aldı gönül Çarmuzu'dan!
Her dal ve her el, sunardı bir başka yemiş;
Her sofraya ziyafetti çebiştan, kuzudan! (Kuşcuoğlu, 1972: 20)

'Atafı bahr-ı safâdır hâss (u) 'âmm olmuş emîn
Mu'tedil âb (u) hevâsı belde-i kurb-ı yemîn
Pek müferrihtir Banazı Hak aña olsun mu'în
Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunun (10)

Adafı, halkın emniyet içinde olduğu bir huzur ve eğlence deryasıdır. Şehrin sağ tarafında yer alan Adafı'nın suyu ve havası mutedildir. Banazı ise pek ferahlatıcı ve havadar bir yerdir; Allah burayı koruyup gözetsin.

Bu bentteki "safâ" ve "Mu'tedil âb (u) hevâsı" ifadeleri Niyazî-i Mısırî'nin şu beytinde benzer şekilde kullanılmıştır:

Mu'tedil âb u hevâ hem müctemi' envâ'-ı zevk
Mecma'-ı bezm-i safâ-yı 'ârîfândur Aspozi (Kavruk, 2004: 283)

Tecdeniñ zevk (u) safâsı bir yere olmaz kıyâs
Mu'tedil âb (u) hevâsı meyvesi gâyet de hâs
Kendi meskeniñ Necatî kıl ziyâde iltimâs
Görmedim göster baña bir misli yok Asbuzunun (11)

Tecde'nin zevk ve eğlencesi bir yere kıyas edilmez. Suyu ve havası mutedil, meyvesi de oldukça iyidir. Ey Necatî! Kendi meskenin olan Tecde'ye ziyadesiyle iltimas kıl. Görmedim, göster bana Asbuzu'nun bir benzeri yok.

⁹ Asbuzu, önceleri Malatya ahalisinin bağ, bahçe ve yazlık evlerinin bulunduğu bir yermiş. Halk ilkbaharda buraya gelir ve güzün Malatya'ya (bugünkü Eski Malatya) dönermiş. H.1255/M.1839 yılında meydana gelen Nizip Muharebesi'nde Hâfız Paşa kumandasındaki çok sayıda askerin Malatya'da kışlaması nedeniyle halk evlerine dönememiş ve Asbuzu'da kalmıştır. O tarihten sonra ahalî, Malatya'ya dönmek istememiştir. Böylece eski şehir zamanla harabe hâline gelirken Asbuzu gelişmeye başlamıştır. Birçok cami ve bina tesis edilmiş olan Asbuzu'nun sokakları muntazam ve bahçeleri İrem bağını kıskandıracak mahiyettedir. Halkın daimî olarak kalmaya başladığı Asbuzu, bir müddet sonra büyük bir şehir hâline gelerek Malatya adını almıştır (Sâlnâme-i Vilâyet-i Ma'mûretü'l-azîz, 1302: 114; Ma'mûretü'l-azîz Vilâyeti Sâlnâmesi, 1312: 215-216).

Şair son bentte Tecde'nin zevk u sefası, suyu, havası ve meyvesinin güzelliğini överken kendisinin de Tecdeli olduğunu belirtir.

Necatî, her bendin sonunda tekrar edilen “Görmedim bir mislini emsâli yok Asbuzunuñ” mısraını, son bentte “Görmedim göster baña bir misli yok Asbuzunuñ” şekline getirerek tasarrufta bulunur. Böylece şair, Asbuzu'ya dair hislerini ve beğenisini dile getirdiği bu şiiri, farklı bir vurgu ve heyecan ile sona erdirir.

Necatî'nin Asbuzu konulu şiiri, Niyazî-i Mısrî'nin “Aspozi” redifli şiirinden izler taşımaktadır. Rızayî ve Adnî'nin şiirlerindeki bazı ifadeler ise, Necatî'nin şiirinde benzer şekilde kullanılmıştır.

Söz konusu şiirinde sade ve akıcı bir dil kullanan şair, Asbuzu/Malatya tasvirlerinde daha çok teşbih ve mübalağa sanatlarına yer verir. Necatî, manzumesinin tamamında Malatya'ya duyduğu sevgisini samimi bir şekilde okuyucuya hissettirir.

Sonuç olarak, içeriğiyle şehrengiz türünü hatırlatan Necatî'nin bu şiiri, edebî yönünden çok, Malatya'nın tarihine ve kültürüne ışık tutması bakımından önemlidir.

Necatî'nin Asbuzu konulu şiirinin çevriyazısı şu şekildedir:

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Mihr (ü) dünyâyı tolaş bir mişli yok Aşbuzunuñ
Cennet-i a' lā mişâli mişli yok Aşbuzunuñ
Fânî dünyā olmaşaydı ben derim bāğ-ı İrem
Görmedim bir mişlini emşâli yok Aşbuzunuñ
- 2 Gülşen-i bāğ-ı leţâfet lāle sünbül erğuvān
‘Âlimi monlā müderris ehl-i taqvā zâhidān
Ġam yemez ġamlar tağıdır bî-hisâbdır ħ^vâceġān
Görmedim bir mişlini emşâli yok Aşbuzunuñ
- 3 Dil-beri ħūrî mişâli şöyle bir nâzik-edā
Rûz [u] şeb feryād ederler bülbülān eyler nidā
Murġ-ı ekberdir hevâsı tolanur bād-ı şabā
Görmedim bir mişlini emşâli yok Aşbuzunuñ
- 4 Ni‘ meti Tûbā mişâli meyve-i ħikmet keşir
Gündüzü bayram mişâli gece leylā-yı ħadîr
‘Ayn-ı ‘ibretle nazar kıll böyle şahrā lā-naẓîr
Görmedim bir mişlini emşâli yok Aşbuzunuñ
- 5 Bir taraftan devr eder Kevşer gibi şol Deyr-Mesîĥ
Zeyn olup mescid mināre olunur va‘ z [u] naşîĥ
Ne ‘Arabdır ne ‘Acemdir dilleri ġāyet faşîĥ
Görmedim bir mişlini emşâli yok Aşbuzunuñ
- 6 Her taraf görmek dilerseñ al birāder bir delîl
Çeşm-i ‘ibretle nazar kıll aç gözün olma ‘alîl
Çağlayıp āb-ı revānı zann edersin Selsebîl
Görmedim bir mişlini emşâli yok Aşbuzunuñ
- 7 Belde-i Battāl Ġāzî mesken-i şâhib-kırān
Ma‘ den-i şer‘ [ü] şerî‘ at her taraf emn (ü) emān
Âh n’olaydı olmasın müşrik münāfîĥ kâfirān
Görmedim bir mişlini emşâli yok Aşbuzunuñ

- 8 Ey mürüvvet kânı şâhım kıl sözüme i' timād
Aşbuzu maḥlaşda kâmil Malatıyye aña ad
Nice şâhlar şâhı geldi bunda kıldılar cihād
Görmedim bir mişlini emşâli yok Aşbuzunuñ
- 9 Kıdretiyle ḥüb yaratmış ol Kerīm-i Zü'l-celāl
Orduzu a' lâ mekândır belde-i ḳurb-ı şimāl
Çok şafâsı Çarmuzunuñ mişli yok olmaḳ muḥāl
Görmedim bir mişlini emşâli yok Aşbuzunuñ
- 10 ' Aṭafı baḥr-ı şafâdır ḥāşş (u) ' amm olmuş emîn
Mu' tedil âb (u) hevâsı belde-i ḳurb-ı yemîn
Pek müferriḥdir Banazı Ḥaḳ aña olsun mu' in
Görmedim bir mişlini emşâli yok Aşbuzunuñ
- 11 Tecdeniñ zevḳ (u) şafâsı bir yere olmaz kıyās
Mu' tedil âb (u) hevâsı meyvesi ḡâyet de ḥāş
Kendi meskeniñ Necâtî kıl ziyâde iltimās
Görmedim göster baña bir mişli yok Aşbuzunuñ

KAYNAKLAR

- Erdoğan, Kenan (1997), "Türk Edebiyatında Şehir Şiirlerine Bir İlâve, Aspozi ve Hakkında Yazılmış Dört Şiir", Dergâh, Eylül 1997, S.91, İstanbul, s.18-20.
- Gülseren, Mehmet-Şentürk, Ahmet (1990), Malatyalı Şairler Antolojisi, C.I, Malatya.
- Kavruk, Hasan (2004), Niyazî-i Mısırî, Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Türkçe Şiirleri, Malatya.
- Kuşçuoğlu, Mustafa (1972), Şiirlerde Malatya-Antoloji, İstanbul.
- Ma'mûretü'l-azîz Vilâyeti Sâlnâmesi (1312).
- Necatî, Divan, Millî Kütüphane, 06 Mil Yz A 8876.
- Sâlnâme-i Diyârbekir (1288), Diyârbekir.
- Sâlnâme-i Vilâyet-i Ma'mûretü'l-azîz (1302).
- Şentürk, Ahmet-Gülseren, Mehmet (1996), Malatya Efsaneleri, Malatya.
- Tulum, Mertol (2013), Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü, İstanbul.

